

Opinionsmätning i krig

bP 505/70

National Library
of Sweden

bP
505

M E D D E L A N D E

Nr 70

Juni 1976

OPINIONSMÄTNING I KRIG

Rapport från ett studiebesök i Israel

Kurt Törnqvist

BEREDSKAPSNÄMNDEN FÖR PSYKOLOGISKT FÖRSVAR

MEDDELANDE

Juni 1978

Nr 70

OPINIONSMÄTNING I KRIG

Rapport från ett studiebesök i Israel

Enkelt lösnings

BEROENDEPÅVÄRKEN FÖR KONTAKT FÖRSTA

OPINIONSMÄTNING I KRIG

Rapport från ett studiebesök i Israel

1. Studiebesökets syfte

Under tiden 28 mars - 4 april 1976 företog jag ett studiebesök på The Israel Institute of Applied Social Research i Jerusalem. Studiebesöket utgör ett led i Beredskapsnämndens studier av mätmetoder i samband med mätningar av försvarsviljan. Syftet var att studera de israeliska erfarenheterna av opinionsmätningar i krig då det gäller mätresultatens validitet dvs hur giltiga resultaten är för det verkliga beteendet. Det har ansetts möjligt att transformera dessa erfarenheter till svenska förhållanden eftersom Israel har en kulturmiljö som liknar vår egen.

Under studiebesöket fick jag tillfälle att intervjua institutets föreståndare, professor Louis Guttman, och ett flertal av hans medarbetare. I denna rapport skall kortfattat ges en bild av institutet och dess verksamhet samt av dess opinionsmätningar i samband med sexdagarskriget 1967 och oktoberkriget 1973.

2. Ett institut för opinionsforskning

Israels institut för tillämpad social forskning är i hög grad förbundet med Louis Guttman. Under andra världskriget var denne knuten till den amerikanska arméns forskningsavdelning. Guttman utvecklade den metodik och teknik som användes vid attitydmätning bland soldaterna.

Guttman anlände till Israel 1947. Han erbjöd Hagana, den judiska motståndsrörelsens försvarsorganisation, sina tjänster. Efter befrielsekriget 1948 knöts han till den israeliska armén, som upprättade en psykologiska forskningsenhet med Guttman som chef. Denna enhet hade två

OPINIONSMÄTNING I KRIG

Rapport från ett studiebesök i Israel

1. Studiebesöket i Israel

Under tiden 28 mars - 4 april 1976 företog jag ett studiebesök på The Israel Institute of Applied Social Research i Jerusalem. Studiebesöket utgör ett led i beredningsarbetsgruppen studier av väpnade konflikter i samband med krigen av försvaret. Syftet var att studera de israeliska erfarenheterna av opinionsmätningar i krig då det gäller mätresultatens validitet över hur olika resultat är för det verkliga beteendet. Det har ansetts möjligt att transföras dessa erfarenheter till svenska förhållanden eftersom Israel har en kulturell och likhet vår egen.

Under studiebesöket fick jag tillfälle att intervjuas institutets föreståndare, professor Louis Gutman, och ett flertal av hans medarbetare. I denna rapport skall kortfattat ges en bild av institutet och dess verksamhet samt av dess opinionsmätningar i samband med sexdagarskriget 1967 och oktoberkriget 1973.

2. Ett institut för opinionsforskning

Israeliska institutet för tillämpad social forskning är i hög grad förbundet med Louis Gutman. Under andra världskriget var denne knuten till den amerikanska arméns forskningsavdelning. Gutman utvecklade den metodik och teknik som användes vid aktiviteterna bland soldaterna. Gutman anknöts till Israel 1947. Han erhöled Hagens, den judiska motståndsrörelsens försvarsorganisation, sina tjänster. Efter palestinskriget 1948 knöts han till den israeliska armén, som upprättade en psykologiska forskningsavdelning med Gutman som chef. Denna avdelning hade två

sektioner, en för testning och en som kallades Public Opinion Research Institute. Det var den senare sektionen som kom att utvecklas till det nuvarande institutet.

År 1955 blev institutet en självständig organisation och fick sitt nuvarande namn. Styrelsen utses av regeringen. Avsikten är att institutet skall utgöra ett centralt forskningsinstitut med uppgift att betjäna olika ministerier. Vart och ett av dessa skall bekosta de projekt som det ger institutet i uppdrag att genomföra. Det står också institutet fritt att betjäna andra offentliga och privata uppdragsgivare.

Under de gångna 20 åren har institutet utvecklats kraftigt. Idag omfattar det en stab av över 40 forskare jämte biträdande teknisk och administrativ personal. Det har en egen avdelning för stansning på huvudkontoret men använder Hebreiska universitetets dator. Det har fältledare för intervjuare i Jerusalem, Tel Aviv, Haifa och Beersheva. Omkring 250 fältarbetare är engagerade för intervjuarbete.

Verksamheten omfattar studier på många olika områden. Ett rör medicinsk sociologi och socialpsykologi med studier av socialpsykologiska faktorer i tandvård, rökvanor, narkotikamissbruk och mentalvård. Ett annat gäller utbildning och fritid, ett tredje kultur och social struktur med studier av sociala relationer i en kibbutz, anpassning av pensionärer till deras nya status, absorption av immigranter m fl. Ett fjärde omfattar studier av opinion och masskommunikation. Av speciellt intresse för oss är ett femte område som heter The Continuing Survey on Public Problems eftersom detta gäller opinionsmätningar.

3. Opinionsmätningar under sexdagarskriget

I början av år 1967 lade institutet tillsammans med The Communications Institute vid Hebreiska universitetet fram ett förslag till forskning om sociala indikatorer. Detta

sektioner, en för forskning och en som kallades Public
Opinion Research Institute. Det var den senare sektionen
som kom att utvecklas till det nuvarande institutet.

År 1955 blev institutet en självständig organisation och
fick ett nuvarande namn. Styrelsen utser av regeringens
avsikten är att institutet skall utgöra ett centralt
forskningsinstitut med uppgift att betjäna olika ministe-
rier. Vart och ett av dessa skall bekosta de projekt som
det ger institutet i uppdrag att genomföra. Det står ock-
så institutet fritt att betjäna andra offentliga och
privata uppdragsgivare.

Under de gångna 10 åren har institutet utvecklats kraft-
fullt. Idag omfattar det en stab av över 40 forskare
jämfört med tidigare teknisk och administrativ personal.
Det har en egen avdelning för utvärdering på huvudkontoret
men använder Hebréiska universitetets dator. Det har följ-
ledare för intervjuare i Jerusalem, Tel Aviv, Haifa och
Beersheva. Omkring 250 fältarbetare är engagerade för
intervjuarbete.

Verksamheten omfattar studier på många olika områden.
Ett för medicinsk sociologi och socialpsykologi med stu-
dier av socialpsykiatriska faktorer i tandvård, rökvanor,
narkotikamissbruk och mentalvård. Ett annat gäller utbild-
ning och fritid, ett tredje kultur och social struktur
med studier av sociala relationer i en kibbutz, anpass-
ning av pensionärer till deras nya status, absorption
av immigranter m. m. Ett fjärde omfattar studier av opi-
nion och masskommunikation. Av speciellt intresse för
oss är ett femte område som heter The Continuing Survey
on Public Problems eftersom detta gäller opinionsmätningar.

3. Opinionsmätningar under sexdagarskriget

I början av år 1957 lade institutet tillsammans med The
Communication Institute vid Hebréiska universitetet fram
ett förslag till forskning om sociala indikatorer. Detta

kom att leda till en mycket viktig utveckling i institutets historia. Vid denna tid rådde en stigande spänning i landet och det hade länge känts angeläget att försöka mäta allmänhetens reaktioner under denna stress. På så sätt skulle en kommunikationskanal mellan regeringen och allmänheten kunna etableras i frågor som rör den dagliga tillvaron. Ministerierna skulle härigenom få underlag för åtgärder av olika slag.

Tisdagen den 30 maj, fem dagar före fientligheternas utbrott, beslöt minister Galili att låta instituten genomföra krisstudier med hjälp av opinionsmätningar en gång i veckan. På kvällen samlades de samhälls- och beteendeforskare som kunde nås och som inte var mobiliserade för att diskutera frågeformulärets utformning. Diskussionen pågick hela natten och på onsdagsmorgonen hade ett frågeformulär utformats. Detta blev sedan föremål för förprovning och revidering i två omgångar. På fredagen infördes de sista förändringarna.

Under tiden hade man gjort i ordning urvalslistor. Urvalet var begränsat till befolkningen i de tre största städerna; Jerusalem, Tel Aviv och Haifa. Vidare hade man annonserat efter intervjuare. Man fick många sökande. De bästa av dessa valdes ut och gavs en kort instruktion.

På morgonen den 5 juni, samma dag som kriget bröt ut, påbörjades intervjuarbetet. I Jerusalem måste det snart upphöra till följd av artilleribeskjutningen. Från de övriga städerna fördes formulären med privatbilar varje dag till Jerusalem, där de stansades i huvudkontorets källare som personalen föredrog att använda som skyddsrum istället för de ordinarie.

På onsdagen den 7 juni avbröts intervjuarbetet, eftersom formuläret som avsåg att spegla reaktionerna i ett "skymningsläge", var föråldrat i den nu rådande krigssituationen. På fredagen lämnades en rapport till regeringen om

Kom att leda till en mycket viktig utveckling i inställningarna till kriget. Vid denna tid rådde en stigande spänning i landet och det hade länge känts angeläget att försöka mäta allmänhetens reaktioner under denna stress. På så sätt skulle en kommunikationskanal mellan regeringen och allmänheten kunna etableras i frågor som rör den dagliga tillvaron. Ministeriets skulle härigenom få underlag för åtgärder av olika slag.

Tisdagen den 30 maj, fem dagar före tillslutet, utbröt, beslöts ministern Gallii att låta inställningen genomföra kritiska studier med hjälp av opinionssmätningar en gång i veckan. På kvällen sammanträdde de samhälleliga och beteendeforskarna som kunde nås och som inte var mobiliserade för att diskutera frågeställningarna utformning. Diskussionerna pågick hela natten och på onsdagsmorgonen hade ett frågeformulär utformats. Detta blev sedan föremål för förprövning och revidering i två omgångar. På fredagen infördes de sista förändringarna.

Under tiden hade man gjort i ordning utvärderingar. Urvalet var begränsat till befolkningen i de tre största städerna; Jerusalem, Tel Aviv och Haifa. Vidare hade man annonserat efter intervjuare. Man fick många sökande. De bästa av dessa valdes ut och gavs en kort instruktion.

På morgonen den 5 juni, samma dag som kriget bröt ut, påbörjades intervjuarbetet. I Jerusalem måste det snart uppböras till följd av artilleribeskjutningen. Från de övriga städerna fördes formuläret med privatbilarna varje dag till Jerusalem, där de stannades i huvudkontoret. Källare som personalen föredrog att använda som skyddsrum tilläts för de ordinarie.

På onsdagen den 7 juni avslöjades intervjuarbetet, eftersom formuläret som svar på ett speglat reaktionerna i ett "skyningsstadium", var föråldrat i den nu rådande krigssituationen. På fredagen lämnades en rapport till regeringen om

vad som gjorts. Två dagar senare började fältarbetet för en ny opinionsmätning av efterkrigsproblemen. Följande vecka gjordes en tredje opinionsmätning. Men sedan måste forskarna sluta eftersom tillgängliga ekonomiska resurser var förbrukade.

4. Opinionsmätningar under oktoberkriget

Efter sexdagarskriget upphörde opinionsmätningarna men mot slutet av året beslöt de båda instituten att genomföra opinionsmätningar tre gånger om året. Dessa påbörjades i februari 1968. I urvalet ingick stadsbefolkningen i de tre största städerna jämte Beersheva. En central grupp av frågor som kallas indikatorer för sociala problem ställdes till klienternas förfogande. Avsikten med dessa återkommande frågor var att få en longitudinell bild av de attityder hos israelerna som indikatorerna uttrycker, dvs att följa israelisk opinionsutveckling. Det lyckades att få tillräckligt antal uppdragsgivare bland ministerier och andra klienter. Mätningar med denna periodicitet fortsatte fram till oktoberkriget 1973.

Då kriget bröt ut var man följaktligen väl förberedd och kunde omedelbart påbörja dagliga opinionsmätningar. Till att börja med använde man samma frågeformulär som tidigare men efterhand utarbetades nya formulär med frågor som var bättre anpassade till den aktuella situationen. Under oktober månad utnyttjade man fem olika formulär. Dessutom använde man tre olika frågeformulär för att belysa inställningen till TV:s verksamhet och roll under kriget.

Svårigheter uppstod dock då det gällde fältarbetarna eftersom många av dessa blev mobiliserade för krigsuppgifter. Man löste detta problem på så sätt att man gick ut till gymnasierna och bad om frivillig medverkan. Cirka 500 gymnasister i åldern 16-18 år anmälde sig. De fick en kort instruktion och var och en gjorde sedan en intervju per dag, alltså 500 intervjuer per dag. Intervjuerna

4.

vad som gjordes. Två dagar senare började följande vecka gjordes en tredje opinionsmätning. Men sedan måste forskarna sluta eftersom tillgängliga ekonomiska resurser var förbrukade.

4. Opinionsmätningar under oktoberkriget

Efter sexdagarskriget uppgjorde opinionsmätningarna man mot slutet av året beslutade båda instituten att genomföra opinionsmätningar tre gånger om året. Dessa påbörjades i februari 1968. I urvalet ingick statsbefolkningen i de tre största städerna jämte beströva. En central grupp av frågor som kallades indikatorer för sociala problem ställdes till klienternas förförande. Avsikten med dessa återkommande frågor var att få en longitudinell bild av de ställningar hos israelerna som indikatorerna uttrycker, dvs att följa israelisk opinionens utveckling. Det lyckades att få tillräckligt antal uppgivare bland ministerier och andra klienter. Mätningar med denna periodicitet fortsatte fram till oktoberkriget 1973.

Då kriget bröt ut var man följaktligen väl förberedd och kunde omedelbart påbörja dagliga opinionsmätningar. Till att börja med använde man samma frågeformulär som tidigare men efterhand utarbetades nya formulär med frågor som var bättre anpassade till den aktuella situationen. Under oktober månad utnyttjades man fem olika formulär. Dessutom använde man tre olika frågeformulär för att påvisa in- och utskiftnings till TV:s verksamhet och roll under kriget.

Svårigheter uppstod dock då det gällde följande: Eftersom många av dessa blev mobiliserade för krigsoppgifter. Man löste detta problem på så sätt att man gick ut till gymnasier och bad om frivillig medverkan. Cirka 500 gymnasister i åldern 16-18 år anmälde sig. De fick en kort instruktion och var och en gjorde sedan en intervju per dag, alltså 500 intervjuer per dag. Intervjuerna

samlades in i Jerusalem, Tel Aviv och Haifa. Beersheba undantogs i detta sammanhang. Formulären transporterades sedan samma dag till Jerusalem med personbilar, stansades i huvudkontorets källare och databehandlades i Hebreiska universitetets dator, som först stängts men sedan öppnades speciellt för institutets räkning.

De frågor som ställdes behandlade bl a stämningen, folks uppfattning om deras förmåga att klara upp sin aktuella situation, civilförsvar och social solidaritet.

Efter kriget fortsatte institutet att göra opinionsmätningar en gång i veckan fram till april 1974, då man övergick till tvåveckors intervall. Sedan dess har man fortsatt att göra opinionsmätningar med denna frekvens.

5. Slutord

Som framgår av redogörelsen har flera faktorer underlättat institutets genomförande av opinionsmätningar under de båda krigen. För det första har dessa i stor utsträckning kunnat bedrivas under fredsmässiga förhållanden, eftersom man även under krig kunde fortsätta verksamheten vid huvudkontoret. Detta gäller exempelvis utarbetande och produktion av frågeformulär, stansning och databearbetning av dessa samt analys och presentation av resultaten. För det andra innebar de regelbundna opinionsmätningar som påbörjades i februari 1968 att dessa vid oktoberkrigets utbrott snabbt och smidigt kunde intensifieras till dagliga mätningar. För det tredje har urvalet varit begränsat till befolkningen i de tre största städerna vilket i hög grad reducerat fältarbetarnas resor i samband med intervjuarbetet. För det fjärde medgav de relativt korta geografiska avstånden mellan Jerusalem och de båda övriga städerna en snabb daglig transport av formulären för stansning och bearbetning. Detta medförde också en möjlighet till snabb avrapportering.

samlades in i Jerusalem, Tel Aviv och Haifa. Bearbetades
 undantogs i detta sammanhang. Formulären transporterades
 sedan samma dag till Jerusalem med personbil, stannades
 i huvudkontorets källare och databehandlades i Hebreiska
 universitetets dator, som först stängts men sedan öppnades
 speciellt för institutets räkning.

De frågor som ställdes behandlade bl a stämningen, folks
 uppfattning om deras förmåga att klara upp sin aktuella
 situation, civiltjänstgöring och social solidaritet.

Efter kriget fortsatte institutet att göra opinionsmät-
 ningar en gång i veckan fram till april 1974, då man
 övergick till tvåveckors intervaller. Sedan dess har man
 fortsatt att göra opinionsmätningar med denna frekvens.

5. Slutord

Som framgår av redogörelsen har flera faktorer under-
 liggat institutets genomförande av opinionsmätningar
 under de båda krigen. För det första har dessa i stor
 utsträckning kunnat bedrivas under fredenssanna förhål-
 landen, eftersom man även under krig kunde fortsätta
 verksamheten vid huvudkontoret. Detta gäller exempelvis
 utarbetande och produktion av frågeformulär, stansning
 och databehandling av dessa samt analys och presenta-
 tion av resultaten. För det andra innebar de regelbundna
 opinionsmätningar som påbörjades i februari 1968 att
 dessa vid oktoberkriget utbröt snabbt och smidigt kunde
 intensifieras till dagliga mätningar. För det tredje har
 utvald varit betydligt till befolkningen i de tre stör-
 sta städerna vilket i hög grad reducerat fältarbetets
 resor i samband med intervjuarbetet. För det fjärde med-
 gav de relativt korta geografiska avstånden mellan
 Jerusalem och de båda övriga städerna en snabb delvis
 transport av formulären för stansning och bearbetning.
 Detta medförde också en möjlighet till snabb avsporre-
 ring.

Endast anskaffningen av intervjuare behövde improviseras. I ena fallet skedde detta genom annonsering, i andra genom frivillig medverkan av äldre skolungdomar. I detta sammanhang ställde man små anspråk på intervjuarnas kompetens och erfarenhet och man nödgades begränsa deras utbildning till en kortfattad instruktion. Men uppenbarligen fungerade dessa intervjuare trots detta ganska tillfredsställande.

27. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Frivillig rekrytering av ungdomar som volontärer, Mars 1973. (12 s)
28. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Radiotränningar till utlandet från Oslo, Norge och Danmark, Augusti 1973. (12 s)
29. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Livet i krigens Tyskland: språkliga inläsningar vid skolexamen, September 1973. (12 s)
30. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Israels program för information till utlandet, Oktober 1973. (12 s)
31. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Nyhetsförmedling, presskontakt och särskilt utskick under kriget i Mellanöstern, 1 oktober 1973 - December 1973. (16 s)
32. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Världens politiska och kulturella utveckling, Februari 1974. (12 s)
33. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Ungdomsgruppen, Mars 1974. (3 s)
34. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Norges og radiotjenesten, Augusti 1974. (12 s)
35. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Foregangs, psykologisk utvärdering och pedagogisk utvärdering, Augusti 1974. (12 s)
36. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Foregangs, utvärdering av utvald 1974. (12 s)
37. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Foregangs, utvärdering av utvald 1974. (12 s)
38. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Foregangs, utvärdering av utvald 1974. (12 s)
39. Tidskrift, Barn och ungdom, Kjøll: Foregangs, utvärdering av utvald 1974. (12 s)

Endast ansökningen av intervjuare behöfve improviseras.
 I ens faller skedde detta genom annonsering, i andra
 genom frivillig medverkan av äldre skolungdomar. I detta
 sammanhang ställde man små anspråk på intervjuarnas kom-
 petens och erfarenhet och man nödgades begränsa deras ut-
 bildning till en kortfattad instruktion. Men uppenbar-
 ligen fungerade dessa intervjuare trots detta ganska till-
 fredsställande.

KUNGL. BIBL.
 21 JUN 1976
 STOCKHOLM

FÖRTECKNING ÖVER BEREDSKAPSNÄMNDENS MEDDELANDEN PUBLICERADE SEDAN 1973

54. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Elavbrottet i Härnösand. Februari 1973. (15 s)
55. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Den sino-sovjetiska konflikten i Afrika. April 1973. (7 s)
56. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Den tionde världsungdomsfestivalen i Östberlin. Maj 1973. (6 s)
57. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Fredlig samexistens och ideologisk subversion. Juli 1973. (15 s)
58. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Radiosändningar till utlandet från Polen, Ungern och Rumänien. Augusti 1973. (12 s)
59. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Livet i krigets Tyskland: Överste Ohlendorfs opinionsrapportering. September 1973. (12 s)
60. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Israels program för information till utlandet. Oktober 1973. (21 s)
61. Törnqvist, Kurt: Nyhetsförmedling, presstjänst och mänskligt beteende under kriget i Mellersta Östern i oktober 1973. December 1973. (36 s)
62. Törnqvist, Kurt: Massmedierna och polisen vid bankdramat på Norrmalmstorg. Februari 1974. (33 s)
63. Törnqvist, Kurt: Almarna i Kungsträdgården. Mars 1974. (9 s)
64. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Kampen om radiolyssnarna. Augusti 1974. (9 s)
65. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Propaganda, psykologisk krigföring och psykologiskt försvar. September 1974. (9 s)
66. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Psykologisk stress i krig. Maj 1975. (7 s)
67. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Definitioner och mätning av försvarsvilja. Augusti 1975. (10 s)
68. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: USA:s militära åtaganden. November 1975. (21 s)
69. Törnqvist, Kurt och Aggefors, Kjell: Nyhetsrapporteringen om Yom-Kippur-kriget från Israel. Februari 1976. (16 s)

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

KUNGL. BIBL.
21 JUN 1976
STOCKHOLM